

Gabriël Metsu, *Een brieven schrijvende man*, ca. 1664-1666, National Gallery of Ireland, gift van Sir Alfred and Lady Beit, 1987, Foto © National Gallery of Ireland / Fotograaf: Roy Hewson.

[K] **OOIT BEROEMDER DAN VERMEER.
GABRIËL METSU HERONTDEKT**

De naam van Gabriël Metsu (1629-1667) is tegenwoordig bepaald niet de eerste je associeert met de Gouden Eeuw van de Hollandse schilderkunst. Ooit was dat anders: in zijn eigen tijd behoorde Metsu beslist tot de gewaardeerde schilders die in de Hollandse steden de toon aangaven. Na zijn dood rees zijn ster nog meer en gedurende de achttiende eeuw gold het werk van Metsu als vele malen beter – en dus ook vele malen duurder – dan dat van zijn tijdgenoot Johannes Vermeer. Men vroeg zich toen hardop af waarom je een Vermeer zou kopen wanneer er ook een Metsu beschikbaar was. Daarna onderging de waardering voor deze oude meesters opnieuw een drastische verandering en verdween Metsu voor langere tijd naar de achtergrond. De laatste keer dat een expositie aan zijn werk werd gewijd, was in 1966 in zijn geboortestad Leiden.

De laatste monografie over Metsu verscheen in 1974.

Momenteel is deze kunstenaar aan een soort revival toe. In 2007 promoveerde Adriaan Waiboer aan het *Institute of Fine Arts in New York University* op een lijvig proefschrift over Gabriël Metsu. Een handelseditie van deze studie is in voorbereiding. Waiboer is als conservator voor Noord-Europese kunst verbonden aan de *National Gallery of Ireland* en stelde daar een expositie samen met ongeveer veertig werken van Gabriël Metsu. Die is sinds 16 december 2010 te zien in het Rijksmuseum in Amsterdam en reist daarna nog naar Washington D.C.

Over het leven van Metsu is weinig bekend. Hij werd in 1629 geboren in Leiden. Zijn ouders waren als kinderen – onafhankelijk van elkaar – vanuit het huidige grensgebied van zuidwestelijk Vlaanderen en Noord-Frankrijk naar Nederland gekomen. Ook Metsu's vader was schilder en ontwerper van wandtapijten, maar hij overleed nog voordat Gabriël werd geboren. Van zijn vader kan

Gabriël Metsu, *Een brieflezende vrouw*, ca. 1664-1666, National Gallery of Ireland, gift van Sir Alfred and Lady Beit, 1987, Foto © National Gallery of Ireland / Fotograaf: Roy Hewson.

Gabriël Metsu dus wel het talent hebben geërfd, maar het schildersvak heeft hij toch geleerd van anderen dan zijn naaste familieleden. Hoe dit precies in zijn werk is gegaan, weten we niet, maar duidelijk is dat de bekende Leidse fijnschilder Gerard Dou van invloed is geweest, net als het werk van de toonaangevende genreschilder Gerard ter Borch, die in Deventer werkte. Mogelijk was Metsu ook korte tijd in de leer in Utrecht.

In 1654 vestigde Metsu zich als zelfstandig schilder in Amsterdam. Hij legde zich toe op genretaferele, schilderijen met een verhalend onderwerp waaraan de toeschouwer zich kon spiegelen en die vaak een moraliserend karakter hebben. Waarschijnlijk vond hij daarmee een gat in de Amsterdamse kunstmarkt. Hij combineerde als het ware de vormtaal van Dou met de onderwerpen van Ter Borch, al koos hij in dat laatste opzicht vaak voor deftiger gezelschappen dan Ter Borch. Metsu was een meester in het weergeven van licht en schaduw en van de textuur van allerlei verschillende

oppervlakken zoals satijn, linnen, bont, aardewerk, glas en de menselijke huid. Daarbij slaagde hij er wonderwel in de precisie van een fijnschilder als Dou te suggereren, terwijl hij zich in feite toch bediende van een veel lossere penseelvoering en haast abstracte kleurvlakken. Metsu combineerde zo als het ware het beste van zijn bekende tijdgenoten in zijn eigen werk.

Ook zijn leeftijdgenoot Johannes Vermeer moet Metsu persoonlijk hebben gekend. Doordat relatief weinig overgeleverde werken zijn gedateerd, is het moeilijk te bepalen wie op wie reageerde, maar het lijkt zeker dat beide schilders zich door elkaar lieten inspireren. Er bestaat dan ook een grote verwantschap tussen hun oeuvres, zowel in thematisch als in schildertechnisch opzicht. Wie beider werk naast elkaar ziet, begrijpt ook beter hoe kunstkenner in de jaren 1930 en 1940 de vervalsingen die topvervalser Han van Meegeren van Metsu's schilderijen maakte, konden aanzien als authentiek werk van Vermeer. In hedendaagse ogen lijken die

vervalsingen wel degelijk dichterbij Metsu dan bij Vermeer te staan, maar een en ander illustreert precies hoe ook het kijken naar kunst tijdgebonden is en hoe men de schildertechniek van deze oude meesters beter is gaan begrijpen.

In 1658 trouwde Gabriël Metsu met Isabella de Wolff. Haar moeder, Maria de Grebber, kwam uit Haarlem en was een van de zeldzame vrouwelijke schilders die er in de zeventiende-eeuwse mannenwereld in slaagde roem te vergaren. Isabella de Wolff wordt geïdentificeerd als het model in een flink aantal van de schilderijen van Metsu, maar het is niet uitgesloten dat zij ook zelf – net als haar moeder – het schildersvak beheerste.

LAURAN TOORIANIS

Gabriël Metsu. Een meester herontdekt, nog tot 20 maart 2011
in het Rijksmuseum in Amsterdam, www.rijksmuseum.nl
